

Ortak Türk Folklorunun Küreselleşen Dünyaya Tanıtılması

Prof. Dr. Erman ARTUN

Çukurova Üniversitesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Türk halk kültürü, Anadolu'da geleneksel yaşamı sürdüren toplulukların yüzyıllar boyunca kendi dil, kültür ve beğenileriyle oluşturup yaşattıkları kültürün ortak adıdır. Türk halk kültürü; Türklerin göçüp yerleştikleri devlet kurup egemen oldukları bütün ülkeleri kapsar. Bu kültür halkın duygu, düşünce ve beğenisiyle süzülerek günümüze gelmiş, toplum, insan ve doğa gerçeğiyle şekillenmiştir.

Türk halk kültürü çok zengin bir yapıya sahiptir. Bu zenginlik köklerini tarihin derinliklerinden almaktadır. Türkler, Sibiry'a'dan Balkanlara, Yemenden Hindistan'a, Çin'e kadar çok geniş bir coğrafyaya yayılmış bu coğrafyalarda devletler kurmuş, bir çok uygarlığa etki etmiş, çeşitli uygarlıklardan aldığı kültür öğelerini de Türk kültürüyle yoğurmuştur. Bu hareketlilik Türk kültürünü sürekli ve dinamik kılmıştır. İki binli yıllara girdiğimiz bu yıllarda bu dinamikler dünyada hareketlenmiş, çınar ağacı hem köklerinden hem dallarından filizler vermeğe başlamıştır (Fıglalı, 1996:1-5). Halk kültürü ürünleri halkın kültür yapısını belirleyen yaşadığı toplumun dokusu milletin söz sanatlarındaki sembolüdür. Halk kültürü ürünlerinin Türklerin ortak duygu ve düşüncelerini dile getirmesi bakımından ve kültürün korunmasında, yaşatılmasında önemli işlevi vardır.

Son on yıldır, Türk dünyası çok hareketli, çok hızlı bir değişim sürecine girdi. Bu değişim hem siyasî anlamda, hem coğrafi anlamda hem de sosyolojik anlamda nitelenebilir. Bu temelde kültürel bir zenginleşme, var olan ortak kültürün zenginleşmesidir.

Klasik dünya düzeni içinde Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecinde dengeler bozulup yeni oluşumlar ortaya çıkmıştır. Başta ekonomik ve siyasal etkileşimlerde hızlanan değişim süreci hemen ardından sosyal ve kültürel alanlarda yeni arayışları, özelemleri gündeme getirmiştir.

Türk Cumhuriyetlerinin Sovyetlerden siyasî yönden ayrılmaları ayrı ve bağımsız bir devlet olma kararları, Türk dünyasında değişim rüzgârının hızla esmesini sağladı. Bu, yüzyılların ötesinden sürüp gelen manevî bağların gün ışığına çıkmasını hızlandırmış oldu. Türk Cumhuriyetleri ile özerk halkların Türklük düşüncesinde birleşmeleri ve kültürel birlik etrafında yoğunlaşmalarıyla, ortak Türk kültürüne sahip çıkma gayreti içine girildi.

Türk Cumhuriyetleri, yeni dünya düzeni içinde, tarihsel bağları olan Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkilerini özellikle kültürel boyutta geliştirmişlerdir. Karşılıklı imzalanan eğitim, kültür, ekonomik, işbirliği gibi anlaşmalar güncelleştirilmiş ve doğal olarak yeni kurum, kuruluş, dernek, vakıf, üniversite gibi birlikte yürütülen projelere dönüşmüştür.

Bizleri birbirine bağlayan dünyada en çok konuşulan beş dilden biri olan Türk dili en eski yazılı belgelere sahip bir kültür dilidir. Lâtin esasına dayalı alfabe sistemiyle Türk dünyasında büyük ölçüde yeniden yazıda birlik yolunda önemli bir adım atılmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bağımsızlığına kavuşan Türk devletleri ve akraba toplulukları kendi milli kimliklerini "biz" duygusu içerisinde öne çıkarma gayreti içine girmişlerdir. Türklük dünyasıyla ilişkiler kurulmuş, sosyal, ekonomik ve kültürel işbirliği yolunda çalışmalara başlanmıştır. Bu çabaların en önemli odağı halk kültürüdür. Özellikle milli

duyguları canlı tutma, gelenek ve inançları dünyaya yayma konusunda halk sanatı ve zanaatları öne çıkmaktadır.

21. yüzyıl Türklerin, dolayısıyla da Türkolojinin yüzyılı olmalıdır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte 200 milyonu aşan bir Türk nüfusu dünyanın gündemine girmiştir. Türkoloji, sadece dil ve edebiyat araştırmalarıyla sınırlı değildir ve kalmamalıdır. Türk tarihi, sanatı, mimarisi vb. konular da Türkolojinin araştırma alanı içindedir. Türkler, belli alanlarda aşılamayacak kültür değerleri yaratmışlardır. Bunu insanlığın hizmetine sunmak gerekir.

Dünya küreselleşme sürecine girmiştir. Küreselleşmeyle, farklı kültürlerden insanları bir araya getirecek ortak bir paydaya doğru gidiş başlamıştır. Bu da halk kültürleri için tehlike çanlarının çalınmasıdır; ancak küreselleşme olgusu kültürel değişim ve gelişime bağlı halk kültürünün doğal akışını hızlandırıp aşındırmağa başlamıştır. Küreselleşme, biri siyasal, biri ekonomik, biri de kültürel olarak üç boyutu olan bir kavramdır. Küreselleşmenin kültürel ayağı, birbirinden farklı, hatta biri ötekine zıt iki ayrı sonuca işaret eder. Birinci sonuç "mikro milliyetçilik" biçiminde ortaya çıkmıştır. Küreselleşme, en küçük bir kültürel farklılığı bile vurgulayarak, elektronik medya aracılığı ile bunu tüm dünya kamuoyunun dikkatine sunan, ayrıca siyasal açıdan, kültürel farklılıkların korunması ilkesini demokratik hak ve özgürlükler alanının ayrılmaz bir parçası olarak gören bir anlayışı yaygınlaştırmaktadır (Kongar, 1997: 3).

Küreselleşmenin kültürel ayağının ikinci sonucu, özellikle tüketici davranışını etkileyerek, dünya çapında kültürel bir örnekliğin önünü açmış olmasıdır. Küreselleşme bir süreç, bir olgudur. İyiliği ya da kötülüğü belki tartışılabilir ama, kaçınılmazlığı ortadadır. Bu çerçevede, bütün dünyayı etkileyen bu oluşumun sonuçlarını iyi kestirmek ve ona göre davranmak çağdaşlığın ve güncelliğin bir gerekliliği olarak ortaya çıkmaktadır (Kongar, 1997: 3).

Küreselleşme toplumların yapılarında büyük dönüşümleri ve değişimleri gerçekleştirir. Kültür, sosyal hayat, yerel değer, inanç ve gelenek alanları küreselleşme sonucu büyük tehdit altındadır. Küreselleşme yeni öğelerle beraber, yeninin gözde olduğu yeni yaşama biçimini ve alışkanlıkları da beraberinde getirmektedir. Küreselleşme pek çok yönden gelenekten, kültürden, geçmişten kopmaları ve kırılmaları birlikte getirmektedir. Küreselleşme tek boyutlu bir süreç değildir. Küreselleşme birbirine bağlı olan ve birbirini destekleyici ilişki içerisindeki olgular bütünüdür (Ersoy, 2002: 151).

Küreselleşme; sahip olunan kültürün her tür direnişini kırabilecek, engel tanımaz bir güçle kendisine yön veren egemen veya emperyalist güçlerin ya da ülkelerin güdümünde olan çok hızlı, bu nedenle de şaşırtıcı ve gelenekseli alt üst eden kültür değişmesi sürecidir (Erginer, 2002: 132).

Küreselleşme olgusu kültürel değişim ve gelişime bağlı halk kültürünün doğal akışını hızlandırıp aşındırmaya başlamıştır. Küreselleşme etkisiyle halk kültürünün halkla bağları zayıflayıp kendi kaynaklarının yanı sıra yabancı kaynaklarla beslenmeye başlamıştır. Küreselleşmenin en çok hissedildiği alanlardan birisi kültür alanı iken, iletişim ve ulaşım kaynaklarını elinde tutan devletlerin kültürleri çok rahat bir şekilde baskın duruma geçebilmektedir.

Küreselleşme her kültürden birçok değeri ortadan kaldırmaktadır; ancak kültürel erozyon, küresel dinamikleri ellerinde bulunduramayan ülkelerin kültürlerinde olmaktadır. Hızlı küreselleşme olgusu gelecekte bir çok kültürü yok edecektir. Kültür, değişen ve yeni gelen şartlara alternatif kalıplar üretmiyorsa dışardan gelen etkinin derecesi büyük olur. Eski

kültür ürünlerinin günlük yaşamda yer alış ve günlük yaşama katılımı azalmaktadır. Halk kültürü giderek unutulmaktadır.

Ortak Türk kültürü küreselleşme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Giderek artan küreselleşmenin tek tipleştirme baskısına karşı, gerekli tedbirlerin alınması gerekir. Küreselleşme karşısında büyük bir tehlike içinde olan ulusal kültür ve değerler irdelenip kültür ve eğitim politikalarının tekrar gözden geçirilmesi, programların yeniden geliştirilmesi ve yapılanması gerçeğini gündeme gelmektedir. Ortak Türk halk kültürü mirası olan bu ürünlerin eğitim programlarında yer alarak gelecek kuşaklara aktarılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra eğitim programları içinde nasıl ve hangi yöntemlerle verilmesi gerektiği sorularına yanıt aramak gerekmektedir. Bu hızlı değişim ve gelişim beraberinde ne yapmalıyız sorusunu da getirmektedir.

Küreselleşmeye karşı milli kültürü koruma kaygısı güdülürken Türklük dünyasında ortak paydada birleşilemedi. Önce bu sorun halledilmelidir. Ortaklıklar ortaya konulup bir halk kültürü atlası çıkarılmalıdır. Sorunlar, çözümler nelerdir? Küreselleşme olgusu karşısında Türk halk kültürünü en az zararla kültür mirası olarak gelecek kuşaklara nasıl aktarıyoruz sorusuna cevap aranmalıdır.

Küreselleşme karabasanı geliyor diye etrafa korku salarken bizler halk kültürü ürünlerinin sergilenişinde koreografi, sahne düzenlenmesi, stilize, estetik denge, animasyon adı altındaki uygulamalarla uluslar arası platformlarda temsil edilme gündeme geldiğinde uzman kadrolar tarafından yapılan uygulamalar ne ölçüde doğal ortamına uygun? Teknoloji ve gelişen dünyadaki uygulamaları ayrı tutarsak bizler halk kültürü ürünlerini tanıtırken ne ölçüde özüne bağlı kalıyoruz. Dünyada birçok ülkeye nasip olmayan bu halk kültürü zenginliği sahip çıkılmadığı için tek tipleşmektedir. Halk kültürü ürünlerini tanıtırken dünyadaki uygulamalar örnek alınarak geleneksel yapıyı korumak için iki kategori gereklidir. 1. Ürünlerin otantik sunumu 2. Ürünlerin özünü bozmadan stilize olarak sunumu gerekmektedir (Altuntaş, 2002-1-3).

Ortak Türkoloji günlerinde Türklük Biliminin belirli problemleri üzerinde "odaklanmış" araştırmaların yapılması amaçlanmalıdır. Her yıl belli bir alana yönelik toplantılar düzenlenerek bu konular aydınlığa kavuşturulmalıdır. Yapılacak çalışmalarla, binlerce yıllık ortak geçmişe sahip Türk kültürünün duygu ve davranış kalıpları, bilgi, sanat ve beceri birikimi, kendi varlığı hakkındaki tarih bilinci ve ulus olma sürecindeki sosyal ve kültürel yapısı ortaya çıkacaktır.

Türkoloji terimi Türk dili ve edebiyatı, tarih, sanat tarihi, tıp tarihi, musiki, halkbilimi, filoloji gibi geniş alanları kapsamaktadır. Türkoloji, Türk tarihi, coğrafyası, felsefesiyle bir bütün olarak ele alınmalıdır. Türk kültürünün geçmişten geleceğe dili ve edebiyatı, tarihi, tarihçiliği, felsefesi, bilimi ve teknolojisi, eğitimi, dini, inancı ve düşüncesi, folkloru, geleneği, göreneği, müziği, plastik, sahne ve el sanatları ile sanatının ve mimarlığının tarihi, mutfağı ve beslenme kültürü, arşiv, bilgi ve belgelerinin durumu, medya ve popüler kültürü, hukuku, demokrasisi ve spor kültürü ortaya çıkacaktır. Zengin ortak Türk kültürünün tanıtılmasıyla bu kültürün insanlığın ortak kültürel mirasına katkıları ortaya çıkacaktır.

Türklerde yazı dili tarihi ve geleneği Köktürk ve Uygur dönemlerinden itibaren tarihî bir süreçte ele alınmalıdır. Türk lehçelerinin kendi aralarındaki ilişkinin tespit edilebilmesi için tarihî sürecin aydınlatılması gerekir. Türkün ayak bastığı her yere Türkçe ulaşmıştır Türk dili ve kültürünü sağlıklı inceleyebilmek için tarih çalışmalarını da birlikte yürütmek gerekir.

Ulusal kalıtın küreselleştirilmesi düşüncesiyle Türk mitlerinin çağdaştırılması hedeflenmediği için yerel mit ve kültürlerden kaynaklanan çağdaş ritüeller yaratılamaması

nedeniyle Batıya yönelen Türk toplumunun arkaik dönemlerinden ve Doğu kültürlerinden kaynaklanan ritüelleri yok olmaktadır. Kökeni hangi kültüre dayanırsa dayansın Türk kültür hayatında zemin tutmuş ve toplumsal uzlaşa temelinde benimsenmiş mit ve ritüelleri yaşatmak, çağdaşlaştırarak küresele kazandırmak ve mit yoksullaşması ve bunun doğal sonucu olarak öteki kültürlerin mitlerini benimseme olgusu karşısında yeni ve yaratıcı çözümler aramak gerektiği gerçeği unutulmamalıdır. (Oğuz, 2002:5-9).

Ortak Türk halk kültürü geleneği, kültürel kimliklerinin ana kaynaklarından bir bölümünü oluştururken, öte yandan da tüm insanlığın paylaştığı ortak bir mirastır. Bu mirasın kökleri yerel tarihlerin ve doğal çevrelerin derinliklerine uzanır. Halk kültürü kültürel çeşitliliğin korunması için gerekli temel öğelerden biridir. Sözlü kültür, insanların belleğinin bütün toplumlarda yaşamasının ön koşuludur. Ancak böylelikle uygarlıklar kültürü korunabilir. Kültürel miras, yaşam verdiği kültürel çeşitlilik gibi, sürdürülebilir kalkınma ve barışın garantisidir.

Türk bölgeleriyle uzun yıllar boyunca yaşanan kopukluk, Anadolu ve diğer Türk sahalarındaki Türk araştırmacılarının yapılması gereken bu çalışmalar için gerekli hazırlıkları yapmasını engelleyerek bütüncül ve karşılaştırmalı yaklaşımları doğurabilecek ortak eleştirel bakışta birlik sağlanmasını geciktirmiştir. Türk toplumunun binlerce yıllık tarihsel bir süreçte meydana getirdiği halk kültürü geleneği geçmişi ve bugünüyle bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Yeterli destek sağlanmadığı için Türkoloji araştırmaları bugün istenilen düzeyde değildir. Türk Dünyası ilişkilerinin gelişimine katkı sağlamak için bu bilim dalının gelişmesi için gerekli imkânları sağlamalıdır. Türkiye ve Türk kültürü söz konusu değerlerini yitirmeyeceği düşüncesi olguyu hafife almaktır. Ortak Türk halk kültürünü derleyip araştırmak için çalışmalar desteklenmelidir. Belirlenecek ortak yöntemlerle halk kültürü ürünlerinin ne ölçüde milli, ne ölçüde evrensel oldukları, geleneği taşıma ve yansıtma yüzdeleri ortaya çıkarılmalıdır.

Uluslar arası toplantılarda, Türkiye dışındaki Türklerin durumu sık sık gündeme gelmekte, çözümleri üretilmekte, geniş coğrafyaya yayılmış Türklük dünyasındaki kaynakları araştırmak Türklerle ilgili kültür varlıklarını incelemek için neler yapılabileceği soruları tartışılmaktadır. Bütün bu çalışmaları yapabilmek için yetişmiş kadrolara ve bunları koordine edebilecek ilmi kuruluşlara ihtiyaç olduğu açıktır. Türk Dünyasının çeşitli problemleri ve kültürel yapılarıyla ilgili araştırmalar yapmak için kültürel ilişki protokolleri imzalanmış. Bu konudaki çalışmalarda belli bir mesafe alınmış ama bu yeterli olmamıştır.

Türklerin içinde bulunduğu küreselleşme halkasına kısaca "Türk dünyası" denilebilir. Bu dünyanın çeşitli renklere ve özelliklere sahip kültürel birikiminin bölgesel küreselleşmeye "uzlaşa" içinde katılımı için bilimsel düşünce üretilmesi ve "ulusal kalıt" kavramının tanımlanması gerekmektedir. Türk kültür varlığının bölgesel küreselleşmesinde önemli bir yönlendirme ögesi olan halkbilimi ürünlerine değer verilmelidir. Bu ürünler, "ilkel" kültürlerin araştırılmasında kullanılan yöntemler yerine, "ulusal kalıt" kavramı etrafında birleştirilerek ve yeni işlevler yüklenerek incelenmelidir. Bu küreselleşme halkalarından birisini de "Türk dünyası" olarak nitelediğimiz Türk soylular, akrabaları ve Osmanlı coğrafyasının Türkiye ile küreselleşmesi olası halklarının oluşturabileceği öngörülebilir (Oğuz, 2001:5-8).

Bu arada eski mitlerin varlığını belgelemeye ve arşivlemeye yönelik "durum tespiti" tarzında yapılması gereken geleneksel çalışmaların üzerine mit çözümleme yöntemleri eklenmelidir. Bu birikime paralel olarak, çağdaş toplumun mit ihtiyacını karşılamaya yönelik

düşünceler üretilmeli ve çağın sanatsal ürün üretim imkânlarını ve tüketim kanallarını göz önüne alarak mitleri çağdaştırma ve güncelleştirme stratejileri geliştirmelidir”.

Yerel ve milli değerleri küresel arenada tanıtmaya, pazarlama gayreti içinde olmak ve halk kültürü ürünlerini bu alanda kullanmak gerekir. Türk Dünyasıyla ilgili ansiklopedi, edebiyat tarihi, tarih, sanat, dil, din, folklor ve benzeri konularda ortak yayınlar yapılarak Türkçenin temel eserleri yayımlanmalıdır. Türk toplumunun girmiş olduğu dinler, bağlı oldukları uygarlık daireleri ve yayılmış olduğu coğrafyalardaki kültürel etkilenmeler, toplumun geçirmiş olduğu bütün evreler ve yaşadığı değişiklikler, doğrudan bir insan yaratması olan sözlü ürünlerde de yansımaları bulmuştur.

Bilimsel araştırma alanında bırakarak, kültür plânlayıcıları, genelleşebilir özelliklerini öne çıkaran ve küreselleşmesine katkı sağlayan mit motif ve ritüellerini küreselleştirmeyi denemelidirler. Geçmiş Türk topluluklarıyla günümüz Türk topluluklarının düşünce ve inanış sistemleri destanlar, inanmalar ve mitolojik araştırmalar karşılaştırmalı bir biçimde ele alınmalıdır.

Ortak Türk kültürü yurt içi ve dışı yeni bakışla müzik, çalgılar, oyun müzikleri, sergiler, tanıtımlar - internet, internet sitesi, TV , sinema, tiyatro yoluyla tanıtılmadığı. Yıllardır sözü edilen ve hala hayata geçirilemeyen folklor açık hava müzesi, köy müzeleri kurulmalıdır.

Kültürün kendi iç dinamikleri içindeki değişim süreçlerinde, küresel kültüre ulusaldan katkı sağlama aşamalarında kültürün her unsurunun geleceğe "yaşatılarak" aktarılmasının mümkün ve gerekli olmadığı görülmüştür. Günümüz halkbilimi anlayışının ham malzemelerin toplanarak ileride değerlendirilmesi gibi bir lüksü yoktur. Bilgi üretilmeli, bulgular topluma sunulmalıdır. Bilgi teknolojisi Türkoloji alanında kullanılarak "Türk Dünyası Metin Bankası" oluşturulmalıdır. Bu konudaki yazılım programları desteklenmelidir. Programlama alanında çalışanlarla Türkologların ortak çalışmaları gerekir.

Ortak Türk halk kültürü ürünleri mirası korumaya alınarak gelecek kuşaklara aktarılmalıdır. Bilgi ve eğitim boyutuna ağırlık verilerek, halk kültürü geleneği kültürel mirasının saptanması, korunması, teşviki ve aktarılmasını hedef alan politikalar geliştirilmelidir. Ortak Türk halk kültürü ürünlerimizin koruma altına alınması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması hususunda da günümüz gençliğinin gerektiği şekilde bilinçlendirilebilmesi için konunun uzmanlarına ve eğitimcilere büyük görevler düşmektedir.

Ortaklaşa düzenlenecek programlara Türk Dünyası araştırmacılarının katılımını sağlamak; bu potansiyelin kullanılması üzerine, yorumlar yapılmalı çözümler üretilmelidir. Türk Dünyası ile ilgili dünyada yapılmış çalışmaları toplamak ve bu çalışmaları destekleyerek Türk Dünyası ile ilgili bir arşiv ve kütüphane kurmak uluslar arası toplantılar yaparak, Türk Dünyası ile ilgili problemleri çözmek için ortak çözümler üretilmelidir. Türk Cumhuriyetlerindeki ve dünyadaki benzer kuruluşlarla işbirliği yapmak; bilgi, malzeme ve araştırmacı değişimi sağlanmalı ortak bilimsel toplantılar düzenlenmelidir.

Tarihi miras, kültür, tüm bu zenginlikler, güzellikler hepimizindir. Bunlar aynı zamanda insanlığın da ortak malıdır. Halk kültürü ürünlerin uluslararası ilişkilerde kullanılması kültürel mirasın yaşatılıp evrensel kültüre kazandırılmasına katkı sağlayacaktır. Kültür, ulusları birbirlerine yakınlaştırmakta, insanların barış ve hoşgörü içinde yaşamlarının temelini oluşturmaktadır.

Bu sempozyumda Türk folklorunun belli sorunları üzerine yoğunlaşıldı. Yeni açılımlar ve çözümler üretilmesine ön ayak oldu. Gelecek yıllarda aynı coşkuyla buluşmak dileğimidir.

KAYNAKÇA

Altuntaş, Yener (2002), Küreselleşme Sürecinde Türk Halk Oyunları, VI. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, Küreselleşme ve Geleneksel Kültür Seksiyon Bildirileri, Genç Ofset, Ankara.

Artun, Erman (2001), Küreselleşmenin Geleneksel Türk Halk Kültürüne Etkisi, VI. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Küreselleşme ve Geleneksel Kültür Seksiyon Bildirileri, Genç Ofset, Ankara.

Erginer, Gürbüz (2002), Küreselleşme ve Geleneksel Kültür (Bilimsel Bulguların Anlamsızlaşması), VI. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Küreselleşme ve Geleneksel Kültür Seksiyon Bildirileri, Genç Ofset, Ankara.

Ersoy, Ersan (2002), Küreselleşme ve Geleneksel Kültür Girdabında Gençlik, VI. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, Küreselleşme ve Geleneksel Kültür Seksiyon Bildirileri, Genç Ofset, Ankara.

Fığlalı, Ethem Ruhi (1996), Türk Dünyası ve Halk Kültürü Üzerine Araştırmalar, İncelemeler (Ali Abbas Çınar), Muğla.

Kongar, Emre (1997), Küreselleşme ve Kültürel Farklılıklar Çerçevesinde Ulusal Kültür, www.kongar.org/makaleler.

Oğuz, M. Öcal (2001), Küreselleşme ve Ulusal Kalıt Kavramları Arasında Türk Halkbilimi, Milli Folklor, S.50, Feryal Matbaacılık, Ankara.

.....(2002), Küreselleşme ve Uygulamalı Halkbilimi, Akçağ Yayınları, Ankara.